

ศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา

วรรณพร อารยะพันธ์¹

Received: 24/08/2019; Revised: 13/12/2019; Accepted: 22/12/2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และกำหนดโครงสร้างคำศัพท์รวมถึงพัฒนาศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากทรัพยากรสารสนเทศจำนวน 439 ชื่อเรื่อง ผลการวิจัยพบว่ามีคำศัพท์ทั้งหมด จำนวน 31,572 คำ เป็นคำศัพท์หลัก จำนวน 2,220 คำ (7.03%) คำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลัก จำนวน 29,352 คำ (92.97%) และโครงสร้างความรู้ 19 กลุ่ม

การพัฒนาศัพท์สัมพันธ์ จำแนกเป็น (1) คำศัพท์หลักของชุด (2) คำที่มีความหมายพ้องกับคำศัพท์หลัก จำนวน 181 คำ (0.57%) (3) ข้อความอธิบายคำศัพท์หลัก (4) คำที่เป็นต้นสกุลของคำศัพท์หลัก จำนวน 2,208 คำ (6.99%) (5) คำที่มีความหมายกว้างกว่า จำนวน 5,371 คำ (17.01%) และคำที่มีความหมายแคบกว่า จำนวน 8,869 คำ (28.09%) และ (6) คำที่มีความหมายเกี่ยวข้อง จำนวน 14,762 คำ (46.76%) ผลการประเมินศัพท์สัมพันธ์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยหาค่าความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) พบว่า คำศัพท์หลัก จำนวน 2,220 คำ มีค่าความสอดคล้องของเนื้อหามากกว่า 0.50 จำนวน 2,100 คำ (94.59%) และคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลัก จำนวน 29,352 คำ มีค่าความสอดคล้องของเนื้อหา มากกว่า 0.50 จำนวน 28,020 คำ (95.46%)

คำสำคัญ : ศัพท์สัมพันธ์ กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา ล้านนา

¹ อาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Thesaurus of Lanna Tai Ethnic Groups

Watsaporn Arayaphan²

Received: 24/08/2019; Revised: 13/12/2019; Accepted: 22/12/2019

Abstract

The research aims to analyze terms related to Thai ethnos in Lanna, along with structuring and developing the Thesaurus. Data was collected from 439 subjects of information resources. It was found that there were 31,572 terms which related to Thai ethnos in Lanna. 2,200 terms (7.03%) were the main terms while 29,352 terms (92.97%) were Thesaurus. Structure of knowledge about Tai ethnos in Lanna can be classified into 19 groups.

Thesaurus can be categorized into 1) descriptors; 2) synonym (181 words or 0.57%); 3) scope note; 4) top terms (2,208 words or 6.99%); 5) terms with broader meanings (5,371 words or 17.01%) and terms with narrower meanings (8,869 words or 28.09%); and 6) terms with related meanings (14,762 words or 46.76%). According to the evaluation by five experts, from 2,220 main terms, 2,100 terms (94.59%), conformed to the contents, or higher than 0.50 of IOC. Moreover, from 29,352 terms which related to main terms, 28,020 terms (95.46%), conformed to the contents, or higher than 0.50 of IOC.

Keywords: Thesaurus, Lanna Tai Ethnic groups, Lanna

² Lecturer, Department of Library and Information Science, Faculty of Humanities, Chiang Mai University

บทนำ

ล้านนาเป็นขอบเขตทางวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ครอบคลุมพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน เมื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์การแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ของประเทศไทย (Lanna Tai Ethnic groups) (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization), 2006) พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ภาษา และมีการสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน ส่งผลให้มีความรู้สึกผูกพัน สามัคคีกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียว พร้อมทั้งจะเสริมสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน (The Ministry of Social Development and Human Security, 2012) เมื่อพิจารณาตามกลุ่มภาษาตระกูลไท และกลุ่มชนที่ใช้ภาษาไทยในเขตภาคเหนือตอนบน หรือกลุ่มจังหวัดล้านนา สามารถแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ไทบนพื้นราบได้เป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ ไทใหญ่ ไทลื้อ ไทยอง ไทเขิน ไทยวน ไทหย่า และไทพวน (Learning Center of Tai in Lanna, 2017)

ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีความเสี่ยงด้านการชาติสิทธิทางวัฒนธรรมเนื่องจากมีความพยายามในการสร้าง “อัตลักษณ์ความเป็นไทยจากส่วนกลาง” ส่งผลให้เกิดอคติต่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อันสะท้อนให้เห็นถึงระบบการศึกษาจากส่วนกลางที่ขาดการตระหนัก เรียนรู้ และเคารพในวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของไทย (The Ministry of Social Development and Human Security, 2013) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงสถาบันการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมีการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา ส่งผลให้มีการรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าวผ่านผลงานทางวิชาการเป็นจำนวนมาก ซึ่งผลงานเหล่านี้สถาบันบริการสารสนเทศได้มีการรวบรวม จัดเก็บ ให้บริการและเผยแพร่แก่ผู้ใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการค้นคว้าวิจัยเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์

สถาบันบริการสารสนเทศต่างพัฒนาระบบจัดเก็บสารสนเทศสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมสารสนเทศ และเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ปัญหาที่พบคือ ความคลุมเครือของคำศัพท์ คำพ้องรูปและพ้องเสียงในภาษาไทย โดยเฉพาะคำค้นที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาเขียนด้วยภาษาที่หลากหลาย และใช้ตัวสะกดที่แตกต่างกันไป เช่น ไทโยน ไตโยน ยวน โยน เป็นต้น นอกจากนี้คำหนึ่งคำสามารถมีได้หลายความหมาย (Polysemy) และคำหลายคำสามารถมีความหมายเดียวกันได้ (Synonym) (Intaraprapan, 2014) ส่งผลทำให้ผลการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศไม่ตรงกับความต้องการ หรือผู้ใช้งานไม่สามารถค้นหาสารสนเทศได้ เมื่อพิจารณาแล้วปัญหาดังกล่าวอาจมาจากการขาดการกำหนดตัวแทนสารสนเทศ เช่น รายการคำศัพท์ หัวเรื่อง เป็นต้น จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ และการกำหนดตัวแทนสารสนเทศด้านกลุ่มชาติพันธุ์พบว่าสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดลได้จัดทำสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยซึ่งนำเสนอความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มในประเทศไทย (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization), 2006) นอกจากนี้ยังมีการจัดทำเครื่องมือช่วยค้นต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเข้าถึงความรู้กลุ่มชาติพันธุ์ เช่น อร์รธานีฐานศัพท์วัฒนธรรม มีการจัดกลุ่มคำศัพท์ด้านวัฒนธรรมและจำแนกออกเป็น 17 หัวเรื่อง ซึ่ง

พบว่ามีหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์เพียงหมวดเดียว คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization), 2006) และฐานข้อมูลงานวิจัยทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งรวบรวมงานวิจัยทางชาติพันธุ์ เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับผู้ใช้งานได้ค้นคืนและเข้าถึงงานวิจัยทางชาติพันธุ์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization), 2006) อย่างไรก็ตามจากการศึกษาข้างต้นยังไม่พบการจัดทำรายการศัพท์เพื่อใช้ในการสืบค้นที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำศัพท์สัมพันธ์ (Thesaurus) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดระบบความรู้ (Knowledge Organization : KO) ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการรวบรวม จัดเก็บ และค้นคืนสารสนเทศและความรู้ที่มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น ก่อให้เกิดการสื่อสาร ถ่ายทอด และนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งที่สัมพันธ์กัน สามารถแก้ไขข้อผิดพลาด และทำให้สามารถขยายหรือเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ เป็นต้น (Taylor, 2004)

ศัพท์สัมพันธ์ (Thesaurus) เป็นการจัดระบบความรู้ที่แสดงความสัมพันธ์ (Relationship Group) (SKOS, 2008) จากแนวคิดที่ว่าคำศัพท์หนึ่งคำอาจมีความหมายและความสัมพันธ์กับคำศัพท์อื่นในหลายลักษณะ เช่น คำที่มีความหมายเหมือนกัน คำที่มีความหมายกว้างกว่า คำที่มีความหมายแคบกว่า เป็นต้น การนำแนวคิดศัพท์สัมพันธ์มาประยุกต์ใช้กับความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในล้านนานั้น จะมีการกำหนด หรือแนะให้ใช้ศัพท์คำใดคำหนึ่ง สำหรับคำหรือกลุ่มคำที่มีรูปต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกัน และมีการจัดกลุ่มคำศัพท์ที่อยู่ในกลุ่ม หรือสกุลเดียวกันไว้ด้วยกัน โดยมีสัญลักษณ์แสดงความสัมพันธ์ของคำในกลุ่มหรือสกุลกำกับไว้ตลอดจนบ่งชี้ความหมายของคำศัพท์พร้อมรูปแต่ความหมายต่างกันไว้ให้เห็นชัดเจน ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มหรือสกุลเดียวกัน หรือเกี่ยวข้องกันได้อย่างกว้างขวางและครบถ้วน โดยที่ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องรู้จักคำศัพท์เหล่านั้นทั้งหมด (Prachayayothin, 1993) อย่างไรก็ตามการพัฒนาศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทยในล้านนาจะเป็นเครื่องมือช่วยค้นคืนสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร นักศึกษา ชุมชน และสังคมข้างเคียงมหาวิทยาลัยให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปต่อยอดเพื่อพัฒนาท้องถิ่น อนุรักษ์ สืบสาน ต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของภูมิภาค และประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในล้านนา
- 2) เพื่อกำหนดโครงสร้างและพัฒนาศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทยในล้านนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทยในล้านนา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย ดังนี้

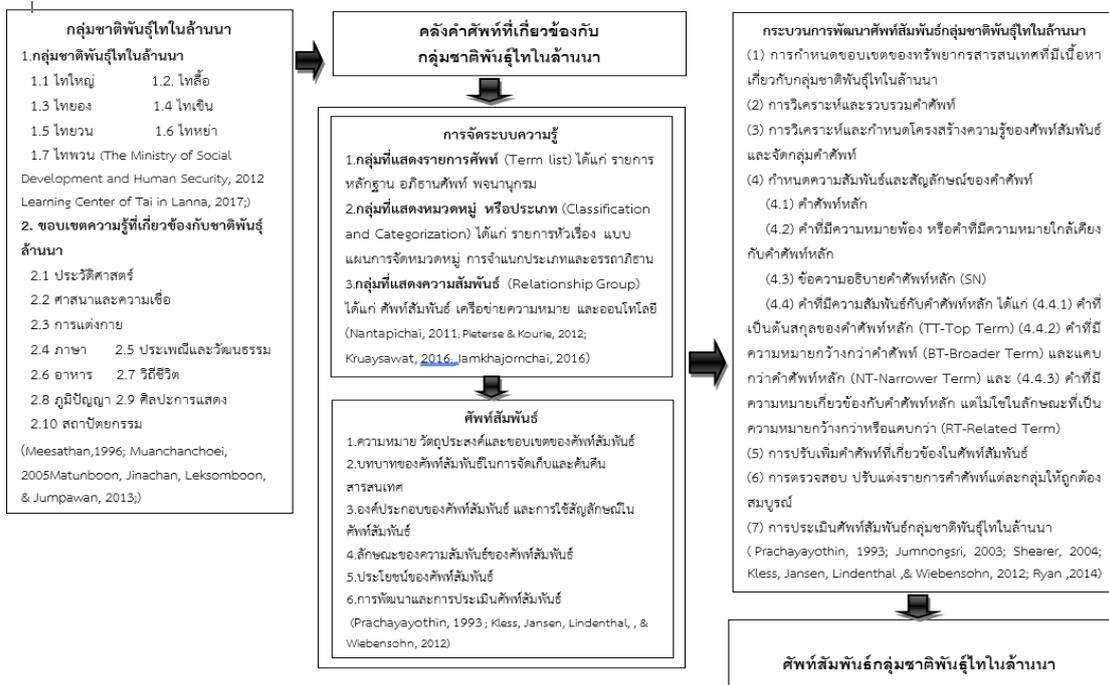
(1) กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา คือ กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และมีการใช้ภาษาในตระกูลเดียวกันคือภาษาตระกูลไท (Tai language family) (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization), 2006) เชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน ทั้งบรรพบุรุษทางสายเลือดและบรรพบุรุษทางวัฒนธรรม ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมไปพร้อมๆกัน ความรู้สึกผูกพันจะช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและทางชาติพันธุ์ (Encyclopedia for Youth, 2008) ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน ที่ประกอบกันและเรียกดินแดนของตนเองว่า “ดินแดนล้านนา” จำนวน 7 กลุ่มชน ได้แก่ ไทใหญ่ ไทลื้อ ไทยอง ไทเขิน ไทยวน ไทหย่า และไทพวน (The Ministry of Social Development and Human Security, 2012 ; Learning Center of Tai in Lanna, 2017)

(2) การกำหนดขอบเขตความรู้กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดหมวดหมู่ด้านกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่ามีการจัดหมวดหมู่ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนี้ (1) วรรณคดี ทัศนศึกษา (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization), 2006) กำหนดหัวข้อเรื่องจำนวน 17 หัวเรื่อง และมีหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ 1 หมวด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ (2) การจัดหมู่หนังสือระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification, 2019) กำหนดความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ที่หมวดหมู่ G- Geography. Anthropology. Recreation ในหมวดหมู่ย่อย GN 301-674 Ethnology, Social and cultural anthropology (3) การจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมดิวอี้ (Dewey, 2003) กำหนดความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ที่หมวดหมู่ 300-Social Science ในหมวดหมู่ย่อย 305.8 Ethnic and National groups และ (4) หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา (Online Thai Subject Headings, 2019) กำหนด หัวเรื่องสำหรับความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ ชาติพันธุ์วิทยา ภาพยนตร์ในชาติพันธุ์วิทยา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมคำศัพท์จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ประกอบด้วย (1) สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : ไทยวน (Muanchanchoei, 2005) (2) สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : ไทลื้อ (Dumrongsakul & Meesathan, 1998) (3) สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : ไทใหญ่ (Meesathan, 2001) และ (4) สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : พวน (Meesathan, 1996) และหนังสือชาติพันธุ์พื้นราบไทในล้านนา (Matunboon, Jinachan, Leksomboon, & Jumpawan, 2013) ซึ่งจากการวิเคราะห์คำศัพท์สามารถจำแนกและกำหนดขอบเขตความรู้กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา ออกเป็น 10 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ประวัติศาสตร์ (2) ศาสนาและความเชื่อ (3) การแต่งกาย (4) ภาษา (5) ประเพณีและวัฒนธรรม (6) อาหาร (7) วิถีชีวิต (8) ภูมิปัญญา (9) ศิลปะการแสดง และ (10) สถาปัตยกรรม

(3) ศัพท์สัมพันธ์ (Thesaurus) เป็นการจัดระบบความรู้ (Knowledge Organization: KO ประเภทกลุ่มแสดงความสัมพันธ์ (Relation Group) (SKOS, 2008) ที่รวบรวมคำศัพท์ที่มีความหมายคล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกันมารวมกลุ่ม มีการจัดเรียงคำศัพท์ตามแนวคิดของแต่ละสาขาวิชาโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา และ

แสดงความสัมพันธ์ของคำศัพท์ในลักษณะที่มีความหมายกว้างกว่าคำศัพท์หลัก แคบกว่าคำศัพท์หลัก คำศัพท์ที่มีความเกี่ยวข้องกับศัพท์หลัก และคำที่เป็นคำโยงก็ได้ ขึ้นอยู่กับแนวคิดของผู้จัดทำศัพท์สัมพันธ์ (Champman, 1984; Chanwangsa, 1997) ศัพท์สัมพันธ์เปรียบเสมือนเครื่องมือที่มีคุณลักษณะเป็นภาษาธรรมชาติที่ช่วยในการจัดการและเข้าถึงเนื้อหา โดยเป็นศัพท์ควบคุมที่ประกอบไปด้วยคำศัพท์และไวยากรณ์ หรือกฎ ที่ใช้ในการควบคุมเพื่อประโยชน์ในการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสม ทั้งแง่ของความหมายหรือรูปแบบของคำศัพท์ และแง่ของกระบวนการจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ (Broughton, Hansson, Hjørland, & Lopez-Huertas, 2005)

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนาศัพท์สัมพันธ์ของ Prachayayothin (1993) ; Jumnongsri (2003); Shearer (2004); Kless, Jansen, Lindenthal, and Wiebensohn (2012) และ Ryan (2014) ร่วมกับการนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนามาสนับสนุนการสร้างศัพท์สัมพันธ์ในส่วนของการประเมินศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนามาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างศัพท์สัมพันธ์ที่ใช้ระบบปฏิบัติ ซึ่งเป็นการสร้างศัพท์สัมพันธ์จากการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารและแหล่งคำศัพท์อื่น ๆ โดยพัฒนารายการศัพท์สัมพันธ์ตามกระบวนการทั้ง 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) การกำหนดขอบเขตของทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา (2) การวิเคราะห์และรวบรวมคำศัพท์จากเอกสารและแหล่งสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา (3) การวิเคราะห์และกำหนดโครงสร้างความรู้ของศัพท์สัมพันธ์ และจัดกลุ่มคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา (4) กำหนดความสัมพันธ์และสัญลักษณ์ของคำศัพท์ในศัพท์สัมพันธ์ ประกอบด้วย (4.1) คำศัพท์หลัก (4.2) คำที่มีความหมายพ้องกับคำศัพท์หลัก หรือคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำศัพท์หลัก กำหนดสัญลักษณ์ คือ USE ใช้หน้าคำศัพท์ที่กำหนดให้ใช้ และ UF-Used for ใช้หน้าคำศัพท์ที่ไม่ใช้ (4.3) ข้อความอธิบายคำศัพท์หลัก เพื่อให้เกิดความกระจ่างเกี่ยวกับคำศัพท์คำนั้น กำหนดสัญลักษณ์ คือ SN-Scope Note และ (4.4) คำที่มีความสัมพันธ์กับคำศัพท์หลัก ได้แก่ (4.4.1) คำที่เป็นต้นสกุลของคำศัพท์หลัก กำหนดสัญลักษณ์ คือ TT-Top Term (4.4.2) คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำศัพท์หลัก กำหนดสัญลักษณ์ คือ BT-Broader Term และแคบกว่าคำศัพท์หลัก คือ NT-Narrower Term และ (4.4.3) คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับคำศัพท์หลัก แต่ไม่ใช่ในลักษณะที่เป็นความหมายกว้างกว่าหรือแคบกว่า กำหนดสัญลักษณ์ คือ RT-Related Term (5) การปรับเพิ่มคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องในศัพท์สัมพันธ์ ได้แก่ USE UF TT BT NT RT โดยการพิจารณาในภาพรวมของคำศัพท์ทั้งหมด (6) การตรวจสอบ ปรับแต่งรายการคำศัพท์แต่ละกลุ่มให้ถูกต้องสมบูรณ์และมีความสอดคล้องกันระหว่างคำศัพท์ที่สัมพันธ์กัน และการจัดแสดงศัพท์สัมพันธ์โดยเรียงตามลำดับตัวอักษรของคำศัพท์ และ (7) การประเมินศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา พร้อมนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับแก้ไขศัพท์สัมพันธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หนังสืออ้างอิง หนังสือ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวิจัยและบทความวิชาการภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา 7 กลุ่มชน คือ ไทใหญ่ ไทลื้อ ไทยอง ไทเขิน ไทยวน ไทหย่า และไทพวน ในเขตจังหวัดล้านนา ที่สืบค้นจาก 1) ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) และฐานข้อมูลงานวิจัย (e-Research) ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2) งานวิจัย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม 3) สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 4) ฐานข้อมูลงานวิจัยทางชาติพันธุ์ในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) 5) ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) สำนักหอสมุดแห่งชาติ 6) โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (ThaiLIS) และ 7) ระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journal Online : ThaiJO) จำนวน 1,157 ชื่อเรื่อง กรณีที่มีรายชื่อซ้ำกันจะเลือกชื่อเรื่องเพียงรายการเดียวและคัดชื่อเรื่องที่ซ้ำออก จากการตรวจสอบพบว่ามีทรัพยากรสารสนเทศรวมทั้งสิ้น 439 ชื่อเรื่อง โดยใช้แบบวิเคราะห์คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ล้านนา และแบบประเมินศัพท์สัมพันธ์ชาติพันธุ์ไทในล้านนาสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความถูกต้อง สอดคล้อง และเหมาะสมของศัพท์สัมพันธ์ โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย (1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้องทางด้านเนื้อหา และ (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านศัพท์สัมพันธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องของโครงสร้าง และความสัมพันธ์ของศัพท์สัมพันธ์ทั้งหมด จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน ซึ่งการ

วิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบวิเคราะห์คำศัพท์ นำมาวิเคราะห์และจัดกลุ่มคำศัพท์ตามโครงสร้างของศัพท์สัมพันธ์ และ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และค่าร้อยละ รวมถึงการประเมินความสอดคล้องของคำศัพท์ในการจัดทำ ศัพท์สัมพันธ์โดยใช้การประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective: IOC)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การรวบรวมคำศัพท์จากทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา จำนวนทั้งสิ้น 439 ชื่อเรื่อง โดยมีแบบวิเคราะห์คำศัพท์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมคำศัพท์ ประกอบด้วย คำศัพท์หลัก คำอธิบายความหมายของคำศัพท์ คำพ้องรูป หรือคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ตลอดจนคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการจัดคำซ้ำ และรวบรวมคำพ้องความหมาย หรือคำใกล้เคียงไว้ด้วยกัน ได้คำศัพท์จำนวนทั้งหมด 31,572 คำ แบ่งเป็น (1) คำศัพท์หลัก จำนวน 2,220 คำ เมื่อจำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขิน มีจำนวนคำศัพท์หลักมากที่สุด จำนวน 709 คำ คิดเป็นร้อยละ 31.94 รองลงมาคือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน จำนวน 591 คำ คิดเป็นร้อยละ 26.62 และกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ จำนวน 488 คำ คิดเป็นร้อยละ 21.98 ตามลำดับ และ (2) คำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำหลัก จำนวน 29,352 คำ เช่น การทอผ้า เกษตรกรรม การเก็บเกี่ยว ศาสนา การบวช เป็นต้น เมื่อจำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขินมีคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลักมากที่สุด จำนวน 11,502 คำ คิดเป็นร้อยละ 39.19 รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน จำนวน 7,394 คำ คิดเป็นร้อยละ 25.19 และกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ จำนวน 4,443 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.14 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนคำศัพท์หลัก และคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลักจำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์

ลำดับ ที่	กลุ่มชาติพันธุ์ไทใน ล้านนา	จำนวนคำศัพท์ หลัก (ร้อยละ)	จำนวนคำศัพท์สัมพันธ์ กับคำศัพท์หลัก (ร้อยละ)
1	ไทเขิน	709 (31.94)	11,502 (39.19)
2	ไทยวน	591 (26.62)	7,394 (25.19)
3	ไทใหญ่	488 (21.98)	4,443 (15.14)
4	ไทลื้อ	153 (6.89)	2,971 (10.12)
5	ไทยอง	125 (5.63)	1,855 (6.32)

ลำดับ ที่	กลุ่มชาติพันธุ์ไทใน ล้านนา	จำนวนคำศัพท์ หลัก (ร้อยละ)	จำนวนคำศัพท์สัมพันธ์ กับคำศัพท์หลัก (ร้อยละ)
6	ไทพวน	116 (5.23)	998 (3.40)
7	ไทหย่า	38 (1.71)	189 (0.64)
รวม		2,220 (100.00)	29,352 (100.00)

2. การกำหนดโครงสร้างความรู้ของศัพท์สัมพันธ์ และจัดกลุ่มคำศัพท์ โดยใช้แนวคิดการจัดหมวดหมู่แบบฟาเซท (Facet) ตามหลักการ PMEST (P-Personality, M-Material, E-Energy, S-Space, T-Time) ของ Ranganathan (1945) มาเป็นแนวคิดหลักในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดโครงสร้างความรู้ของศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา แบ่งออกเป็น 19 กลุ่มความรู้ โดยกลุ่มความรู้ที่มีคำศัพท์หลักมากที่สุดคือ การแต่งกาย จำนวน 404 คำ คิดเป็น ร้อยละ 18.20 รองลงมาคือ ความเป็นอยู่และประเพณี จำนวน 324 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.59 และศาสนาและความเชื่อ จำนวน 220 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.91 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 โครงสร้างความรู้ของศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา

ลำดับ ที่	กลุ่มความรู้ของ ศัพท์สัมพันธ์	จำนวน คำศัพท์ หลัก	ร้อยละ
1	การแต่งกาย	404	18.20
2	ความเป็นอยู่และประเพณี	324	14.59
3	ศาสนาและความเชื่อ	220	9.91
4	ภาษา	193	8.69
5	อาชีพและการทำมาหากิน	167	7.52
6	อาหารการกิน	163	7.34
7	นันทนาการ	129	5.81
8	วรรณกรรม	115	5.18
9	ที่อยู่อาศัยและบ้านเรือน	114	5.13
10	หัตถกรรม	75	3.38
11	โครงสร้างสังคม	70	3.15

ลำดับ ที่	กลุ่มความรู้ของ ศัพท์สัมพันธ์	จำนวน คำศัพท์ หลัก	ร้อยละ
12	ประวัติศาสตร์	53	2.39
13	กลุ่มชาติพันธุ์	49	2.21
14	ของใช้ในวัฒนธรรม	44	1.98
15	สถาปัตยกรรม	38	1.71
16	การตั้งถิ่นฐาน	27	1.22
17	ภูมิปัญญาชาวบ้าน	19	0.86
18	ประติมากรรม	13	0.59
19	ศิลปกรรม	3	0.14
รวม		2,220	100.00

3. การกำหนดความสัมพันธ์และสัญลักษณ์ของคำศัพท์ในศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาตามองค์ประกอบของศัพท์สัมพันธ์ ประกอบด้วย

3.1) คำศัพท์หลักของศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา จำนวน 2,220 คำ และคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์หลัก จำนวน 29,352 คำ

3.2) คำที่มีความหมายพ้องกับคำศัพท์หลัก หรือคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำศัพท์หลัก แต่ศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาไม่ใช่ มีการกำหนดให้ใช้คำศัพท์หลักแทน ความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้ถือเป็นการมีความสัมพันธ์เท่าเทียมกัน (Equivalence relationships) โดยมีการกำหนดสัญลักษณ์ให้กับคำที่มีความหมายพ้องกับคำศัพท์หลัก หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำศัพท์หลัก คือ USE นำหน้าคำศัพท์ที่กำหนดให้ใช้ และ UF-Used for นำหน้าคำศัพท์ที่ไม่ใช่

ตัวอย่างคำที่มีความสัมพันธ์เท่าเทียมกัน

ลายโงะ

ลายผีเสื้อ

UF ลายผีเสื้อ

USE ลายโงะ

กินดอง

แตงดอง

UF แตงดอง

USE กินดอง

3.3) ข้อความอธิบายคำศัพท์หลัก เพื่อให้เกิดความกระจ่างเกี่ยวกับคำศัพท์คำนั้น ซึ่งในศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนามีข้อความอธิบายคำหลักไม่ครบทุกคำ มีการอธิบายคำศัพท์หลักเพียงบางคำเท่านั้น โดยมีการกำหนดสัญลักษณ์ให้กับข้อความอธิบายคำศัพท์หลัก คือ SN-Scope Note

ตัวอย่างข้อความอธิบายคำศัพท์หลัก

ลิกหลวง

SN งานวรรณกรรมที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับวรรณกรรม ศาสนา ประเพณี และพิธีกรรม

3.4) คำที่มีความสัมพันธ์กับคำศัพท์หลัก ได้แก่

3.4.1) คำที่เป็นต้นสกุลของคำศัพท์หลัก ผู้วิจัยนำโครงสร้างความรู้ของศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2 มากำหนดเป็นคำต้นสกุลของคำหลัก เช่น การแต่งกาย สถาปัตยกรรม อาหารการกิน เป็นต้น โดยมีการกำหนดสัญลักษณ์ให้กับคำที่เป็นต้นสกุลของคำศัพท์หลัก คือ TT-Top Term

ตัวอย่างคำที่เป็นต้นสกุลของคำศัพท์หลัก

กะไหล่ทอง	TT การแต่งกาย
	BT เครื่องมือและอุปกรณ์
	RT โลหะเงินชุบทอง

3.4.2) คำที่มีความหมายกว้างกว่า และแคบกว่าคำศัพท์หลัก เป็นความสัมพันธ์ตามลำดับชั้น (Hierarchical relationships) ในระดับที่กว้างกว่า และแคบกว่าคำศัพท์หลัก โดยมีการกำหนดสัญลักษณ์ให้กับคำที่มีความหมายกว้างกว่า คือ BT-Broader Term และคำที่มีความหมายแคบกว่าคำศัพท์หลัก คือ NT-Narrower Term

ตัวอย่างคำที่มีความสัมพันธ์ในระดับกว้างกว่า

บ้านลือ		ขีด	
BT กลุ่มชาติพันธุ์ไท		BT	เทคนิคการทอ
เมืองลือใหม่			เก็บดอก
ตัวอย่างคำที่มีความสัมพันธ์ในระดับแคบกว่า			
ตุ้งแต้ม		การแต่งกายผู้ชาย	
NT ตุ้งพระเจ้าห้าตน		NT	เสื่อปา
ตุ้งพระเจ้าสิบตน			ผ้าต่อง
ตุ้งพระเจ้าชาวแปด			ผ้าต้อย

3.4.3) คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับคำศัพท์หลัก แต่ไม่ใช่ในลักษณะที่เป็นความหมายกว้างกว่าหรือแคบกว่า เป็นความสัมพันธ์แบบเชื่อมโยงเกี่ยวข้องหรือคาบเกี่ยวกัน (Associative relationships) โดยมีการกำหนดสัญลักษณ์ให้กับคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับคำศัพท์หลัก คือ RT-Related Term

ตัวอย่างคำที่มีความสัมพันธ์แบบเชื่อมโยงเกี่ยวข้องหรือคาบเกี่ยวกัน

กิ่งกำหล่า		ถิ่นฐานไท	
RT การรำกัณฑ์		RT	ไทลื้อ
การพ้อนรูปสัตว์			ไทยวน
การพ้อน			ไทใหญ่

เมื่อวิเคราะห์การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์ และสัญลักษณ์ของคำศัพท์ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์หลักกับคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลักเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับคำศัพท์หลัก (RT) มากที่สุด จำนวน 14,762 คำ คิดเป็นร้อยละ 46.76 รองลงมา คือคำ

ที่มีความหมายแคบกว่าคำศัพท์หลัก (NT) จำนวน 8,869 คำ คิดเป็นร้อยละ 28.09 และคำที่มีความหมายกว้างกว่าคำศัพท์หลัก (BT) จำนวน 5,371 คำ คิดเป็นร้อยละ 17.01 ตามลำดับ รายละเอียดได้ตั้งตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์หลักและคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลัก จำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์

ลำดับ ที่	กลุ่มชาติ พันธุ์	ความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์หลักและคำศัพท์ที่ สัมพันธ์ กับคำศัพท์หลัก						รวม (ร้อยละ)
		TT จำนวน (ร้อยละ)	BT จำนวน (ร้อยละ)	NT จำนวน (ร้อยละ)	RT จำนวน (ร้อยละ)	USE จำนวน (ร้อยละ)	UF จำนวน (ร้อยละ)	
1	ไทเขิน	708 (2.24)	2,215 (7.02)	3,748 (11.87)	5,423 (17.18)	59 (0.19)	58 (0.18)	12,211 (38.68)
2	ไทยวน	590 (1.87)	1,348 (4.27)	2,478 (7.85)	3,478 (11.02)	46 (0.15)	45 (0.14)	7,985 (25.29)
3	ไทใหญ่	487 (1.54)	892 (2.83)	1,174 (3.72)	2,315 (7.33)	32 (0.10)	31 (0.10)	4,931 (15.62)
4	ไทลื้อ	152 (0.48)	421 (1.33)	745 (2.36)	1,765 (5.59)	20 (0.06)	21 (0.07)	3,124 (9.89)
5	ไทยอง	126 (0.40)	257 (0.81)	477 (1.51)	1,089 (3.45)	15 (0.05)	16 (0.05)	1,980 (6.27)
6	ไทพวน	114 (0.36)	188 (0.60)	189 (0.60)	608 (1.93)	7 (0.02)	8 (0.03)	1,114 (3.53)
7	ไทหย่า	31 (0.10)	50 (0.16)	58 (0.18)	84 (0.27)	2 (0.01)	2 (0.01)	227 (0.72)
	รวม	2,208 (6.99)	5,371 (17.01)	8,869 (28.09)	14,762 (46.76)	181 (0.57)	181 (0.57)	31,572 (100.00)

4. การปรับเพิ่มคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องในศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาเพื่อเติมเต็มช่องว่างที่สำคัญ เป็นการปรับเพิ่มคำศัพท์ในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ USE UF TT BT NT RT ในศัพท์สัมพันธ์โดยการพิจารณาในภาพรวมของคำศัพท์ทั้งหมด เพื่อให้เกิดความชัดเจน ครบคลุม และเอื้อประโยชน์ในการค้นคืนสารสนเทศ รวมถึงการตรวจสอบ ปรับแต่งรายการคำศัพท์แต่ละกลุ่มให้ถูกต้องสมบูรณ์และมีความสอดคล้องกันระหว่างคำศัพท์ที่สัมพันธ์กัน และจัดแสดงศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาโดยเรียงตามลำดับตัวอักษรของคำศัพท์ มีการกำหนดให้คำศัพท์ในศัพท์สัมพันธ์มีความแตกต่างเพื่อเป็นที่สังเกตและเป็นประโยชน์สำหรับผู้ใช้งาน เช่น คำศัพท์หลักและคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องจะพิมพ์ด้วยตัวหนา ส่วนคำศัพท์ที่ไม่ใช่จะพิมพ์ด้วยตัวบาง

ตัวอย่างศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา

ไทยลื้อ	USE ไทยลื้อ	ข้าวกันจิ้น	UF จิ้นส้มเงี้ยว
ไทยลื้อ	UF ไทยลื้อ		TT อาหารการกิน
	UF ไตลื้อ		BT อาหารคาว
	TT กลุ่มชาติพันธุ์		RT อาหารพื้นถิ่น
	BT กลุ่มชาติพันธุ์ไท	จิ้นส้มเงี้ยว	USE ข้าวกันจิ้น
	ไท	คนไทย	UF คนไต
	NT ไตลื้อ		TT กลุ่มชาติพันธุ์
	คนลื้อ		BT ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์
	RT ภาษาตระกูลไท		RT เงี้ยว
	บ้านลื้อ		ชาน
	เมืองลื้อ		ฉาน
ไตลื้อ	USE ไทยลื้อ	คนไต	USE คนไท

5. การประเมินศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา ผู้วิจัยนำศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาที่พัฒนาแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านศัพท์สัมพันธ์ จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านชาติพันธุ์ไทในล้านนา จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการประเมินความถูกต้อง สอดคล้อง และเหมาะสมของศัพท์สัมพันธ์ประกอบด้วย (1) โครงสร้างความรู้ของศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา จำนวน 19 กลุ่มความรู้ (2) คำศัพท์หลัก จำนวน 2,220 คำ และคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลัก จำนวน 29,352 คำ (3) ความสัมพันธ์ของศัพท์สัมพันธ์ ประกอบด้วย คำที่กำหนดให้ใช้ (USE) คำที่ไม่ใช่ (UF) คำที่เป็นต้นสกุลของคำศัพท์หลัก (TT) คำที่กว้างกว่า (BT) คำที่แคบกว่า (NT) และคำที่เกี่ยวข้อง (RT) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและตรวจสอบศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา โดยการหาค่าความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence :IOC) ซึ่งเกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าเนื้อหามีความสอดคล้อง และนำไปใช้ได้ (Tuntavanitch & Jindasri, 2018) จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะ

6. ของผู้เชี่ยวชาญมารวบรวม จัดกลุ่ม และสรุปผลการประเมินเพื่อนำไปปรับแก้ไขศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาให้มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการประเมินศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน พบว่า (1) คำศัพท์หลัก จำนวน 2,220 คำ มีคำศัพท์หลักที่มีค่าความสอดคล้องของเนื้อหามากกว่า 0.50 จำนวน 2,100 คำ คิดเป็นร้อยละ 94.59 ในขณะที่มีคำศัพท์หลักที่มีค่าความสอดคล้องน้อยกว่า 0.50 จำนวน 120 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.41 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านกลุ่มชาติพันธุ์ไทมีข้อเสนอแนะว่าควรปรับคำ โดยเฉพาะคำศัพท์บางคำที่มีการออกเสียงที่หลากหลายให้ใช้คำศัพท์ที่ถูกต้องและเข้าใจตรงกัน และ (2) คำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลัก จำนวน 29,352 คำ มีคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลักที่มีค่าความสอดคล้องมากกว่า 0.50 จำนวน 28,020 คำ คิดเป็นร้อยละ 95.46 และมีคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลักที่มีค่าความสอดคล้องน้อยกว่า 0.50 จำนวน 1,332 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.54 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านศัพท์สัมพันธ์เสนอให้นำคำดังกล่าวไปตรวจสอบกับหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้แน่ใจว่าคำเหล่านั้นเป็นคำศัพท์ควบคุม และนำมาใช้ในศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา นำมาสู่การอภิปรายผลที่สำคัญ ดังนี้

1. การวิเคราะห์คำศัพท์ และการกำหนดโครงสร้างความรู้กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา

การวิจัยเรื่องศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา ผลการวิจัยส่วนของการวิเคราะห์และรวบรวมคำศัพท์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา ได้คำศัพท์จำนวนทั้งหมด 31,572 คำ แบ่งเป็นคำศัพท์หลัก จำนวน 2,220 คำ และคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลัก จำนวน 29,352 คำ เมื่อจำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขิน มีจำนวนคำศัพท์หลักมากที่สุด จำนวน 709 คำ คิดเป็นร้อยละ 31.94 รองลงมาคือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน จำนวน 591 คำ คิดเป็นร้อยละ 26.62 และกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ จำนวน 488 คำ คิดเป็นร้อยละ 21.98 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทหย่ามีจำนวนคำศัพท์หลักน้อยที่สุด จำนวน 38 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.64 อันสะท้อนให้เห็นได้อย่างหนึ่งว่าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทหย่ามีจำนวนน้อยส่งผลกระทบต่อวิเคราะห์และรวบรวมคำศัพท์ในการพัฒนาศัพท์สัมพันธ์ อีกประการหนึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทหย่า หรือ ไตหย่า ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในแถบภาคเหนือของประเทศไทยมาเป็นเวลานาน มีชุมชนหลักอยู่ที่จังหวัดเชียงราย ส่งผลให้มีการผสมกลมกลืนวิถีการดำรงชีวิตให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่จนทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวไทหย่าสูญหายไป และเกิดการกลืนกินทางวัฒนธรรมของชาวไทหย่า ซึ่งในปัจจุบันชาวไทหย่าในประเทศไทยมีประมาณ 1,000 กว่าคนเท่านั้น (Treeaekanukul & Wanasiri, 2015; Treeaekanukul, 2016; Inthaniwet, 2019) สอดคล้องกับแนวคิดของอานันท์ กาญจนพันธุ์ ในหนังสือชาติพันธุ์และมายาคติ (Office of the National Culture Commission, the Ministry of Culture, n.d.) ที่ให้ความเห็นว่างานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทยนั้นมีอยู่ไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาทางสังคมและวัฒนธรรมด้านอื่นๆ และส่วนใหญ่จะเป็นผลงานของนักวิชาการชาวต่างประเทศ หากจะมีการวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยควรศึกษาความสืบเนื่อง และการผสมผสานทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่มาก่อนประวัติศาสตร์ของชาวไทย เพื่อทำความเข้าใจความคิดและภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์ ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุ และการจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ทำให้ตระหนักได้ว่าหากขาดการอนุรักษ์ สืบทอด สงวนรักษาซึ่งอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยในอนาคตกลุ่มชาติพันธุ์นั้น วัฒนธรรมเหล่านั้นอาจเลือนหายไปจากประเทศไทย

ด้านการกำหนดโครงสร้างความรู้ของศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างความรู้ของศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา แบ่งออกเป็น 19 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มชาติพันธุ์ (2) การตั้งถิ่นฐาน (3) การแต่งกาย (4) ของใช้ในวัฒนธรรม (5) ความเป็นอยู่และประเพณี (6) โครงสร้างสังคม (7) ที่อยู่อาศัยและบ้านเรือน (8) นันทนาการ (9) ประติมากรรม (10) ประวัติศาสตร์ (11) ภาษา (12) ภูมิปัญญาชาวบ้าน (13) วรรณกรรม (14) ศาสนาและความเชื่อ (15) ศิลปกรรม (16) สถาปัตยกรรม (17) หัตถกรรม (18) อาชีพและการทำมาหากิน และ (19) อาหารการกิน เมื่อพิจารณาร่วมกับการกำหนดขอบเขตความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาจากการวิเคราะห์การจัดหมวดหมู่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ และรายการคำศัพท์จากสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยและหนังสือชาติพันธุ์ไทพื้นราบในล้านนา พบว่าสามารถกำหนดขอบเขตความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาซึ่งจำแนกได้เป็น 10 กลุ่ม (Meesathan, 1996; Dumrongsakul & Meesathan, 1998; Meesathan, 2001; Dewey, 2003; Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization), 2006; Matunboon, Jinachan, Leksomboon, & Jumpawan, 2013; Library of Congress Classification, 2019; Online Thai Subject Headings, 2019) ได้แก่ (1) ประวัติศาสตร์ (2) ศาสนาและความเชื่อ (3) การแต่งกาย (4) ภาษา (5) ประเพณี และวัฒนธรรม (6) อาหาร (7) วิถีชีวิต (8) ภูมิปัญญา (9) ศิลปะการแสดง และ (10) สถาปัตยกรรม จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันระหว่างขอบเขตความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา และโครงสร้างความรู้ของศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา มีบางกลุ่มความรู้หายไป เช่น วิถีชีวิต ศิลปะการแสดง โดยวิถีชีวิตไปรวมอยู่กับความเป็นอยู่และประเพณี ศิลปะการแสดง ไปรวมอยู่กับนันทนาการในโครงสร้างความรู้ของศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาแทน ซึ่งการกำหนดโครงสร้างความรู้กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาคำตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification :LC) ซึ่งเป็นระบบที่เกิดจากการปฏิบัติ คือหมวดหมู่แต่ละหมวดหมู่จะคิดขึ้นมาเมื่อมีหนังสือเข้ามาในห้องสมุด ไม่ได้มีแนวคิดเป็นเชิงทฤษฎีเหมือนระบบทศนิยมของดิวอี้ (Dewey Decimal Classification :DC) ถ้ายังไม่มีหนังสือในหมวดใดเข้ามาก็จะยังไม่มีเลขหมู่ในหมวดนั้น (Mischo, 1982; Chan, Intner, & Weihs, 2016) นั้นหมายถึงการวิเคราะห์คำศัพท์เพื่อพัฒนาศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์คำศัพท์จากทรัพยากรสารสนเทศที่สามารถสืบค้นได้ในปัจจุบัน หากในอนาคตมีทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ในล้านนาเพิ่มขึ้น เกิดคำศัพท์ใหม่มากขึ้น หรืออาจมีกลุ่มความรู้ที่แตกต่างจากกลุ่มความรู้เดิมที่มีอยู่ในศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาก็สามารถปรับเพิ่มได้เพื่อให้ศัพท์สัมพันธ์มีความสมบูรณ์ ครบคลุม และทันสมัยอยู่เสมอ

2. การพัฒนาศัพท์สัมพันธ์

การวิเคราะห์และรวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา จำนวน 7 กลุ่มชน ได้แก่ ไทใหญ่ ไทลื้อ ไทยวน ไทพวน ไทหยา ไทเขิน และไทยอง เพื่อนำมาพัฒนาศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา ผลการวิจัยพบว่า คำศัพท์ที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามแหล่งที่ปรากฏ เช่น คำว่า “ไทยวน” ในการวิเคราะห์คำศัพท์จะพบคำว่า เยาวนะ โยน โยนก ยน ยวน ยูน ไตโย่น ไทโยน ซึ่งนอกจากความแตกต่างระหว่างรูปคำแล้ว ยังแตกต่างในเรื่องของตัวสะกดอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thubthun & Tandikul (2017) ที่ทำการปริทัศน์การศึกษาว่าด้วยชาติพันธุ์ไทยวนที่นำเสนอปัญหาและความคลุมเครือของชื่อเรียกขานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนที่แตกต่างกันตามการนิยามความหมายของนักวิชาการแต่ละสาขา ซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักการของศัพท์สัมพันธ์จะเห็นได้ว่าศัพท์สัมพันธ์ในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่สำคัญและมีคุณค่าในการค้นคืนสารสนเทศ องค์ประกอบของศัพท์สัมพันธ์มีการกำหนดความสัมพันธ์และสัญลักษณ์ให้กับคำที่มีความหมายพ้องกับคำศัพท์หลัก หรือคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำศัพท์หลัก อาจเป็นคำภาษาถิ่น และคำที่สะกดได้หลายแบบ แต่ศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาไม่ใช่ มีการกำหนดให้ใช้คำหลักแทน ซึ่งความสัมพันธ์รูปแบบนี้เรียกว่าความสัมพันธ์เท่าเทียมกัน (Equivalence relationships) โดยมีการกำหนดสัญลักษณ์ให้ USE ใช้หน้าคำศัพท์ที่กำหนดให้ใช้ และ UF-Used for ใช้หน้าคำศัพท์ที่ไม่ใช่ (Shearer, 2004; Kless, Jansen, Lindenthal, & Wiebensohn, 2012; Ryan, 2014) ซึ่งการกำหนดความสัมพันธ์ให้กับคำศัพท์ในกรณี que คำศัพท์มีคำพ้องความหมาย และคำที่ใกล้เคียงกัน จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคำศัพท์หลักและคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลัก อันเป็นประโยชน์สำหรับผู้ใช้ที่ไม่จำเป็นต้องรู้จักคำศัพท์เหล่านั้นทั้งหมด นอกจากเป็นการช่วยเหลือผู้ใช้ในการค้นหาสารสนเทศแล้วยังช่วยให้ผู้ใช้เข้าใจสิ่งที่ค้นหามากขึ้นด้วย ตัวอย่างเช่น

ไทยวน

UF เยาวนะ

โยน

โยนก

เยาวนะ

USE ไทยวน

โยน

USE ไทยวน

การพัฒนาศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา เมื่อพิจารณาในมุมมองของระบบการจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ (Information Retrieval) จะพบว่าการพัฒนาศัพท์สัมพันธ์เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการค้นคืนและการใช้คำ หรือวลีเป็นพื้นฐาน เช่นเดียวกับ INSPEC, LCSH, MeSH โดยจะมีการแสดงความสัมพันธ์ของคำศัพท์ในรูปแบบของ BT NT UF USE และ RT (Jing and Croft, 1994; Hodge, 2000) ซึ่งคำศัพท์ที่ใช้ในศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาเป็นคำศัพท์ควบคุม (Controlled vocabulary) หรือภาษาควบคุม มีมาตรฐานในการใช้คำศัพท์ ความถูกต้องตามหลักวิชาการ และไม่มีการจัดเรียงสลับคำ (Kilgariff & Yallop, 2000; Kless, Jansen, Lindenthal, & Wiebensohn, 2012; Ryan, 2014) เมื่อคำนึงถึงการค้นคืนสารสนเทศในขนาดการใช้งานศัพท์สัมพันธ์ชาติพันธุ์ไทในล้านนาอาจพบปัญหาในการเลือกใช้คำที่อาจไม่ตรงกับความต้องการ หรือคำค้นของผู้ใช้ เนื่องจากเป็นคำศัพท์ควบคุมที่ค่อนข้างเข้าถึงและเข้าใจยากสำหรับผู้ใช้ โดยส่วนมากแล้วผู้ใช้อักจะคุ้นเคยกับการค้นคืนสารสนเทศโดยใช้คำที่ตนเองรู้จักและจำได้ หรือที่เรียกว่าคำศัพท์ที่

ไม่ควบคุม (Uncontrolled vocabulary) หรือภาษาธรรมชาติมากกว่าการค้นโดยการใช้อำนาจควบคุม อาทิ หัวเรื่อง ศัพท์สัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งหากมีการนำแนวคิด Folksonomy มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาจะทำให้การค้นคืนสารสนเทศของผู้ใช้งานดีขึ้น โดยหลักการของ Folksonomy คือการกำหนดคำศัพท์ขึ้นมาแทนความรู้ เนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศโดยผู้ใช้งานทั่วไป ซึ่งคำที่กำหนดขึ้นมาแทนเนื้อหาเรียกว่า tags ผู้ใช้ทุกคนสามารถที่จะมีส่วนร่วมหรือกำหนด tags ให้กับเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศ tags ที่ผู้ใช้งานกำหนดขึ้นมาไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว ไม่มีความสลับซับซ้อน สามารถใช้งานได้ง่าย ช่วยให้การค้นหาสารสนเทศและการแสดงผลมีความแม่นยำมากขึ้น (Hotho, Jaschke, Schmitz, & Stumme, 2006; Kruaysawat, 2011) นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศัพท์สัมพันธ์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งในแง่ของวิชาการ และแง่ของผู้ใช้ เป็นการช่วยเติมเต็มศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. แหล่งสารสนเทศที่มีการจัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาสามารถนำศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาไปใช้เป็นคู่มือในการกำหนดคำแทนเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทได้ นอกจากนี้บรรณารักษ์ นักสารสนเทศ และนักเอกสารสนเทศในแหล่งสารสนเทศยังสามารถนำโครงสร้างความรู้ของศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหมวดหมู่ของทรัพยากรสารสนเทศ หรือหมวดหมู่ของเอกสารที่จัดเก็บและให้บริการในหน่วยงานได้
2. นักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจด้านกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาสามารถนำศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาไปใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงและค้นคืนความรู้ด้านชาติพันธุ์ไทในล้านนา ซึ่งคำศัพท์ที่ปรากฏในศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนานั้นจะทำให้ผู้ใช้เห็นมุมมองของคำศัพท์ในภาพรวม รวมถึงสามารถนำคำศัพท์ที่ปรากฏในความสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ ไปเป็นแนวสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศอื่นเพิ่มเติมได้
3. นักพัฒนาระบบสารสนเทศในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ หรือสถาบันบริการสารสนเทศที่มีการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา สามารถนำโครงสร้างของศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา ระบบคำศัพท์หลักและคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลัก รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์หลักและคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำศัพท์หลักไปเป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศด้านกลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนาได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการพัฒนาศัพท์สัมพันธ์กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง เพื่อให้คำศัพท์ด้านกลุ่มชาติพันธุ์มีความครอบคลุมกลุ่มชาติพันธุ์ในล้านนาทั้งหมด อันจะเอื้อประโยชน์ต่อนักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจด้านกลุ่มชาติพันธุ์

2. ศึกษาการพัฒนากระบวนการสารสนเทศกลุ่มชาติพันธุ์ในล้านนา อันประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่ราบ กลุ่มชาติพันธุ์ไทในล้านนา และกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บและค้นคืนความรู้ด้านกลุ่มชาติพันธุ์ในล้านนา ซึ่งผู้ใช้สามารถเข้าถึงและค้นคืนได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- Broughton, V, Hansson, J., Hjørland, B., & Lopez-Huertas, M.J. (2005). Knowledge Organization. In L. Kajberg & L. Lorrington (Eds.). *European curriculum reflections on library and information science education* (pp. 133-148). Copenhagen: Royal School of Library and Information Science.
- Chan, L.M., Intner, S.S., & Weihs, J. (2016). *Guide to the Library of Congress Classification*. 6th ed. Santa Barbara, CA.: Libraries Unlimited.
- Chanwangsa, S. (1997). *Lexicopedia*. Bangkok: Language Institute, Chulalongkorn University. [in Thai]
- Chapman, R.L. (1977). *Roget's international thesaurus*. (4th ed.). Harper & Row.
- Dumrongsakul, S. & Meesathan, W. (1998). *Encyclopedia of ethnicity group in Thailand: Tai Lue*. Nakhon Pathom: Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University. [in Thai]
- Encyclopedia for Youth. (2008). *Encyclopedia for youth, learning promotion, Volume 11*. Bangkok: Encyclopedia for Youth. [in Thai]
- Hodge, G. (2000). *Systems of knowledge organization for digital libraries: Beyond traditional authority files*. Washington, DC: Digital Library Federation, Council on Library and Information Resources.
- Hotho, A., Jaschke, R., Schmitz, C., & Stumme, G. (2006). Information retrieval in folksonomies : Search and ranking. *Lecture Notes in Computer Science*, 4011, 411-426.
- Intaraprapan, C. (2014). Optimization of information retrieval using ThaiWordNet. In *Proceeding the 1st National conference* (pp. 481 - 485). Kamphaeng Phet: Kamphaeng Phet Rajabhat University. Retrieved from <https://research.kpru.ac.th/sac/fileconference/7672018-05-11.pdf> [in Thai]
- Inthaniwet, O. (2019). The Knowledge of music wisdom of Khmu in the Chiang Rai province. *Journal of Fine Arts*, 10(1), 140-155. [in Thai]

- Jing, Y., & Croft, B. (1994). An association thesaurus for information retrieval. Retrieved from <https://dl.acm.org/citation.cfm?id=897747>
- Jumnongsri, N. (2003). *Information storage and retrieval..* Nakhonrachasima: School of Social Technology, Suranaree University of Technology. Retrieved from <http://sutir.sut.ac.th:8080/sutir/handle/123456789/7363> [in Thai]
- Kilgarriff, A. & Yallop, C. (2000). What's in a thesaurus?. Retrieved from https://www.academia.edu/2859691/What_s_in_a_thesaurus
- Kless, D., Jansen, L., Lindenthal, J., & Wiebensohn, J. (2012). *A method for re-engineering a thesaurus into an ontology.* In M. Donnelly & G. Guizzardi (eds.) *Formal ontology in information system. Proceeding of the Seventh International Conference (FOIS2012)* (pp. 133-146). Amsterdam: IOS Press.
- Kruaysawat, N. (2011). Folksonomy for efficient information retrieval. *Journal of Information Science*, 29(3), 65-80. [in Thai]
- Learning Center of Tai in Lanna. (2017). *Historical Background of Tai ethnicity.* Retrieved from <http://www.sri.cmu.ac.th/~thaiethnic/> [in Thai]
- Matunboon, W., Jinachan, T., Leksomboon, K. & Jumpawan, S. (2013). *Tai Ethnicity in mainlands of Lanna.* Chiang Mai: Social Research Institute, Chiang Mai University. [in Thai]
- Meesathan, W. (1996). *Encyclopedia of ethnicity in Thailand: Puan.* Nakhon Pathom: Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University. [in Thai]
- Meesathan, W. (2001). *Encyclopedia of ethnicity in Thailand: Tai Yai.* Nakhon Pathom: Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University. [in Thai]
- Mischo, W. (1982). Library of Congress subject headings : A review of the problems, and prospects for improved subject access. *Journal of cataloging & classification quarterly*, 1(2-3),105-124.
- Muanchanchoei, R. (2005). *Encyclopedia of Tai ethnicity in Thailand: Tai Tuan.* Nakhon Pathom: Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University. [in Thai]
- Office of the National Culture Commission, the Ministry of Culture. (n.d.) *Ethnicity and mythology.* Bangkok: the Ministry of Culture, the Office of the National Culture Commission. [in Thai]
- Prachayayothin, N. (1993). *Thesaurus and information system.* Bangkok: National Electronics and Computer Technology Center. [in Thai]
- Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization). (2006). *Policy guidelines for ethnicity.* Retrieved from <http://www.sac.or.th/databases/ethnicredb/policy.php> [in Thai]
- Ranganathan, S.R. (1945). *Elements of library classification.* Bombay : Asia Publishing.
- Ryan, C. (2014). *Thesaurus construction guidelines: An introduction to thesauri and guidelines on their construction.* Dublin: Royal Irish Academy and National Library of Ireland.

- Shearer, J. R. (2004). A Practical exercise in building a thesaurus. *Journal of cataloging & classification quarterly*, 37(3-4),35-56 Retrieved from https://doi.org/10.1300/J104v37n03_04
- SKOS. (2008). *Knowledge Organization System : An overview. systems of knowledge organization for digital libraries*. from <http://www.clir.org/pubs/reports/pub91/1knowledge.html>
- Taylor, A.G. (2004). *The organization of information*. Westport, CT: Libraries Unlimited.
- The Ministry of Social Development and Human Security. (2012). *Master plan for ethnicity development in Thailand (2015-2016)*. Bangkok: The Ministry of Social Development and Human Security. [in Thai]
- The Ministry of Social Development and Human Security. (2013). *Strategies for human stability, 2013-2023*. Retrieved from <http://www.bps.m-society.go.th/uploads/content/download/539681f52ccac.pdf> [in Thai]
- Thubthun, N. & Tandikul, C. (2017). A review of studies on Tai Yuan ethnicity. *Humanities & Social Sciences*, 34(2), 245-272. [in Thai]